

N:o 280.

af Herr **P. A. Siljeström**: Om rättighet för lärare vid sådana enskilda läroanstalter, som äro jämförliga med femklassiga elementarläroverk, att åtnjuta tur- och tjänstårs-beräkning samt om maturitets-examens afläggande vid enskilda läroverk.

Det starka tillopp af lärjungar till Statens elementarläroverk, som under de sednare åren egt rum, samt den i följd deraf allt mer och mer svällande undervisningsbudgeten synes redan böra föranleda att icke förbise den andel i uppfostringsarbetet, som skäligen kan påräknas af de enskilda läroanstalterna, och den fördel det allmänna häraf kan hafva att hemta; men andra skäl tala ännu mer för en billig uppmuntran för dessa slags läroverk, och svårigen torde något med skäl kunna invändas mot de anspråkslösa fordringar, jag här tillåter mig att förorda.

Det är onekligt att, i fråga om befrämjandet af en god undervisning, Statens läroverk hafva framför de enskilda åtskilliga stora företräden; men i ett fall kan icke heller nekas att de förstnämnda äro, långt mer än de sednare, utsatta för en ganska stor våda. Underkastade, som de äro, en bestämd föreskrifven ordning, äfven i de minsta detaljer, inträffar alltför lätt att de falla in uti slentrianens fotspår. Men äfven den bästa ordning blir ett fel, när den öfvergår till slentrian. Lojhet, stelhet, andelöshet, med alla deraf följande brister uppkomma. Och det är svårt att genom hvad kontroller som helst förebygga detta onda. De kontrollerande sjelfve insöfves af den allmänna stämningen.

För att förekomma sådant, för att fortfarande bibehålla lif och frisk verksamhet, är på detta fält, likasåväl som på industriens, ingenting bättre än täflan, fri täflan. Det är synnerligen ur denna synpunkt som de enskilda skolorna hafva en stor betydelse för ett lands undervisningsväsende. Genom sin frihet att sjelfständigt utveckla sig och en deraf följande större rörlighet kunna de lätt, när så befinnes tjenligt, efter en vunnen erfarenhet omorganiseras; de kunna sålunda tjena att pröfva nya eller modifiera gamla läromethoder, att undersöka och tillegna sig förbättrade disciplinarmedel, att hastigare pröfva dugligheten af nya läroböcker och undervisningsmedel o. s. v. De få genom allt detta ofta en friskhet och ett lif, som Statens läroverk, till följd af sin en gång för alla gifna form, ej lätt kan

bibehålla, och som gör att de mången gång ej utan framgång täfla med dessa sednare, oaktadt dessas vanligen rikare utrustning och många andra företräden. Men den erfarenhet, som sålunda vinnes, kommer alltid äfven Statens läroverk till godo, dels när dessa tid efter annan undergå någon organisationsförändring, dels när lärare öfvergå från de enskilda till de offentliga skolorna, oberäknadt den direkta vinsten, som uppstår af sjelfva täflan. Det torde icke vara ett misstag att påstå, att den i sednare tider inträdda förbättringen af våra elementarläroverk till en icke oväsentlig del är att tillskrifva just en sådan slags täflan.

Då grund häraf och såsom en billig uppmuntran åt de enskilda läroverken, — hvilken synes desto billigare som den ingenting kostar Statsverket — får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen ville för sin del besluta,

1:o att de enskilda läroanstalter, hvilka i afseende på undervisning och lärjungeantal äro jmförliga med Statens fullständiga eller femklassiga elementarläroverk, må för sina lärare, så vida desse för öfrigt äro behörigen kvalificerade och deras tjänstgöring jmförlig med lärarnes vid Statens förenämnda läroverk, kunna göra anspråk på enahanda tur- och tjänsteårsberäkning, som vinnes genom motsvarande tjänstgöring i Statens skolor; med förbehåll att de ifrågavarande enskilda läroverken underkastas behörig uppsigt af en t. ex. af lärjungarnes föräldrar vald inspektor, hvilken, i den ordning, som kommer att föreskrifvas, bör afgifva årlig berättelse om skolans tillstånd och verksamhet m. m.; — samt

2:o att lärjungar, som från enskilda läroverk dimitteras till universitetet, må ega att, hvar och en vid den skola, der han studerat, undergå maturitetsexamen, under vederbörlig kontroll af Statens tillsatte censorer; med förbehåll att den ifrågavarande skolan sjelf bekostar de särskilda utgifter, som häraf kunna föranledas.

Om remiss af denna motion till Kammarans tillfälliga Utskott N:o 1 får jag vördsamt anhålla.

Stockholm den 27 Februari 1867.

P. A. Silfverström.